

Zastavovanie občanov políciou a menšiny: čo je diskriminačné etnické profilovanie a ako mu predísť

V článku 21 [Charty základných práv Európskej únie](#) sa zakazuje diskriminácia na základe rôznych dôvodov vrátane rasového a etnického pôvodu.

Diskriminačné etnické profilovanie v EÚ

Keď sa etnické profilovanie použije ako vyšetrovacia technika pri presadzovaní práva, často sa o ňom hovorí ako o "trestnom profilovaní". Tento typ profilovania využíva na "opis podozrivej osoby" ukazovatele ako sú fyzické črty, vzhľad alebo správanie. Medzi príklady ukazovateľov, ktoré sa môžu použiť patria etnická príslušnosť, spôsob oblečenia alebo miesta, kde sa daná osoba často zdržiava.

Profilovanie sa stáva nezákonným, keď je diskriminačné.

Diskriminačné etnické profilovanie zahŕňa:

- menej priaznivé zaobchádzanie s určitou osobou, ako s ostatnými osobami, ktoré sú v podobnej situácii, napríklad uplatňovanie policajných právomocí ako je zastavenie a vykonanie osobnej prehliadky,
- keď je toto rozhodnutie uplatniť policajné právomoci urobené len alebo najmä z dôvodu rasovej alebo etnickej príslušnosti danej osoby.

Prečo je diskriminačné etnické profilovanie nezákonné?

Priama diskriminácia z rasových a etnických dôvodov je nezákonná. Je to zásada medzinárodného práva a je uvedená v Charte základných práv EÚ.

V prípade, keď sa uplatňujú policajné právomoci voči fyzickým osobám a *jediným alebo hlavným dôvodom* je ich rasová alebo etnická príslušnosť, takéto profilovanie je diskriminačné.

Na to, aby sa akékoľvek rozhodnutie uplatniť policajné právomoci nepovažovalo za diskriminačné, musí byť prijaté aj na základe ďalších faktorov, nie len na základe rasovej alebo etnickej príslušnosti danej osoby. To je prípad, keď je rasový alebo etnický pôvod relevantný pre konkrétnu operáciu alebo politiku.

Etnická štatistika v EÚ

Vo väčšine členských štátov nie sú k dispozícii štatistické údaje týkajúce sa uplatňovania policajných právomocí v členení podľa rasovej alebo etnickej príslušnosti. Takéto informácie sa môžu použiť na predchádzanie diskriminácii.

Hlavnou prekážkou zberu takýchto údajov je všeobecne rozšírená interpretácia zo strany vnútroštátnych inštitúcií, že ich zber by bol v rozpore s pravidlami týkajúcimi sa ochrany súkromia, a najmä ochrany údajov. Toto neplatí, keď existujú dostatočné záruky na zabezpečenie ochrany práva na súkromie.

Štatistické údaje o etnickom pôvode – ktoré neumožňujú identifikáciu osôb – sa musia sledovať spolu s dôkazmi o tom, či k zastaveniu došlo v dôsledku toho, že daná osoba vykonávala nezákonnú činnosť alebo či mohla takémuto nezákonnému konaniu zabrániť. Keď existujú neodôvodnené rozdiely medzi počtom zastavených osôb z určitej menšiny a podielom odhalených trestných činov alebo činov, ktorým sa predišlo, môže to svedčiť o prílišnom zdôrazňovaní rasového alebo etnického pôvodu a o existencii diskriminácie.

Spojené kráľovstvo je jediným členským štátom EÚ, v ktorom sa systematicky zhromažďujú policajné údaje o zastaveniach osôb, ktoré obsahujú aj informácie o etnickej príslušnosti zastavených osôb. Údaje zozbierané v Spojenom kráľovstve sú k dispozícii verejnosti a môžu preto prispieť k zabezpečeniu zodpovednosti polície za jej konanie.

Úspech polície ako „služby v prospech verejnosti“ závisí od toho, ako polícia zaobchádza s jednotlivými komunitami a ako oni vnímajú to, ako s nimi polícia zaobchádza. Dobré vzťahy s políciou a dôvera v služby polície vedú k vyššej úrovni nahlasovania trestných činov.

Skúsenosti menšín EÚ s políciou

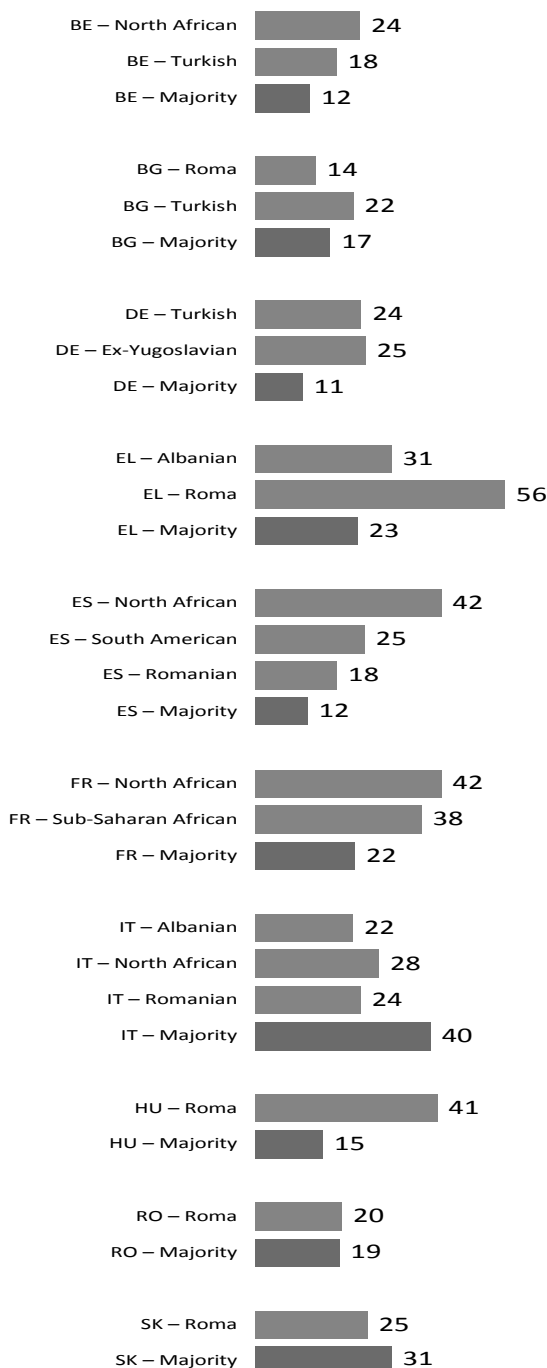
[EU-MIDIS](#), prvý prieskum, ktorý sa uskutočnil v rámci celej EÚ a v rámci ktorého sa skúmalo aké skúsenosti majú prisťahovalci a menšinové etnické skupiny v každodennom živote s diskrimináciou a či sa stali obeťami trestných činov, ukazujú, že:

- Polícia zastavovala príslušníkov menšín omnoho častejšie ako príslušníkov väčšinových skupín žijúcich v ich susedstve v Belgicku, Nemecku, Grécku, Španielsku, Francúzsku a Maďarsku. V Slovenskej

republike, Bulharsku, Taliansku a Rumunsku to však neplatilo.

Obrázok 1

Počet osôb zastavených políciou za uplynulých 12 mesiacov (%) (z celkového počtu respondentov)

(Poznámka: Porovnanie sa robilo len medzi počtami príslušníkov menšín a väčšinového obyvateľstva zastavených políciou v desiatich z 27 členských štátov EÚ)

Skratky krajín

BE = Belgicko, BG = Bulharsko, DE = Nemecko, EL = Grécko, ES = Španielsko, FR = Francúzsko, IT = Taliansko,

HU = Maďarsko, RO = Rumunsko, SK = Slovenská republika.

- Niektoré menšinové skupiny polícia kontroluje príliš často – napríklad rómskych respondentov v Grécku, ktorých polícia zastavila v priemere takmer 6-krát za 12-mesačné obdobie.
- Príslušníci väčšinového obyvateľstva si myslia, že sa k nim polícia správala s rešpektom, zatiaľ čo viac respondentov z národnostných menšín uviedlo, že polícia sa k nim nesprávala s rešpektom.

V Belgicku sa napríklad 85 % respondentov z väčšinového obyvateľstva domnievalo, že sa k nim polícia správala s rešpektom, keď ich naposledy zastavila, v porovnaní so 42 % severoafrických respondentov a 55 % tureckých respondentov.

- Príslušníci menšinových skupín, ktorí mali pocit, že ich polícia zastavila z dôvodu ich etnického pôvodu alebo z dôvodu, že boli prisťahovalcami, menej dôverovali polícii, ako príslušníci menšín, ktorých polícia zastavila, a ktorí sa nedomnievali, že to súviselo s ich príslušnosťou k menšine.
- Každá druhá obeť napadnutia, vyhrážania alebo vážneho obťažovania, ktorá je príslušníkom menšiny, uviedla, že tento incident nenahlásila, pretože neverila, že by polícia pre nich niečo urobila.

Základné informácie

Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA) uverejnila dve správy týkajúce sa zastavovania občanov políciou a menšín:

- **Správa EU-MIDIS "Data in Focus": Zastavovanie občanov políciou a menšiny** (október 2010)
- **Čo je diskriminačné etnické profilovanie a ako mu predísť: príručka** (október 2010)

V roku 2008 agentúra FRA uskutočnila osobné pohovory s 23 500 prisťahovalcami a príslušníkmi etnických menšín vo všetkých 27 členských štátoch EÚ. Otázky boli položené aj ďalším 5 000 osobám z väčšinového obyvateľstva v Belgicku, Bulharsku, Francúzsku, Nemecku, Grécku, Maďarsku, Taliansku, Rumunsku, Slovenskej republike a Španielsku, žijúcim v tých istých oblastiach ako menšiny, aby bolo možné porovnať kľúčové výsledky.

Hlavné výsledky prieskumu EU-MIDIS sú dostupné na webovej stránke www.fra.europa.eu

Agentúra Európskej únie pre základné práva (FRA)

Schwarzenbergplatz 11, 1040 Viedeň, Rakúsko Tel.: +43 1 580 30 60, Fax: +43 1 580 30 699, E-mail: information@fra.europa.eu Web